

Liikenne- ja viestintäministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@lvm.fi
kimmo.kiiski@lvm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 15.2.2017

**METSÄHALLITUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE
TIELIIKENNELAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (LVM/417/03/2013)**

Taustaa

Metsähallitus on merkittävä maanhaltija Suomen lumisimmilla alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa, jossa Metsähallitus on moottorikelkkailun järjestäjänä keskeinen taho. Vuonna 2016 Metsähallitus myönsi 5.047 moottorikelkkauralupaa ja 4.927 urien ulkopuolista maastoliikennelupaa. Osa urien ulkopuolisista maastoliikenneluvista koski kesäaikaista maastoliikennettä.

Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät, joita ovat mm. maastoliikennelaissa (1710/1995) säädetyt tehtävät (laki Metsähallituksesta 234/2016, 5 §). Näin ollen maastoliikennelupien käsittely kuuluu Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin. Metsähallituksesta annetun lain 18 §:n mukaan Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan sovelletaan tältä osin, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään sekä lisäksi, mitä rikoslaisissa (39/1889) rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään. Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Maastoliikenneluvat ovat maksullisia, valituskelpoisia hallintopäätöksiä - myös kielteiset lupapäätökset. Kotikunnassa uralupa ja urien ulkopuolinen maastoliikennelupa on hakijalle maksuton.

Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla on noin 1.500 kilometriä reittitoimituksella perustettuja maastoliikennelain mukaisia moottorikelkkailureittejä, joiden ylläpitovastuu on kunnilla. Maastoliikennelain mukaan maastoksi luokiteltuja moottorikelkkauria Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla puolestaan on noin 5.800 kilometriä, joista Metsähallitus ylläpitää noin 3.800 kilometriä. Suurella osalla Metsähallituksen hallinnoimille alueille sijoittuvista moottorikelkkaurista on nykyisin liikenteenohjauslaitteita / liikennemerkkejä.

Maastoliikenne- ja moottorikelkkailuasiat ovat edellä selostetuista syistä Metsähallitukselle merkitykseltään tärkeitä lakisääteisiä tehtäviä ja hallituksen esitys uudeksi tieliikennelaiksi pitää sisällään maastoliikennettä koskevia säännöksiä, jotka vaikuttavat olennaisesti myös Metsähallituksen maastoliikenneasioihin/-luvitukseen sekä erätarkastajiin, jotka valvovat maastoliikennettä.

Metsähallitus on mainittu luonnoksessa hallituksen esitykseksi tieliikennelainsäädännön osana, että moottorikelkkauria, joihin voitaisiin jatkossa soveltaa tieliikennelain säännöksiä, on erityisesti Metsähallituksen ja kuntien hallinnoimilla maa- ja vesialueilla. Edellä selostetun perusteella Metsähallitus pitää kuitenkin tärkeänä antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä uudeksi tieliikennelainsäädännön osaksi, vaikka Metsähallitukselta ei lausuntoa ole tässä yhteydessä virallisesti pyydetty.

Yleiset muutosesitykset

Metsähallitus pyytää liikenne- ja viestintäministeriötä huomioimaan erityisesti seuraavia moottorikelkkailuun/maastoliikenteeseen liittyviä asioita tieliikennelain kokonaisuudistuksessa:

- Hallituksen esityksen mukaan moottorikelkkateitä olisivat maastoliikennelain (1710/1995) 3 luvussa tarkoitetut ja laissa säädetyssä menettelyssä perustetut moottorikelkkailureitit sekä sellaiset moottorikelkkaliikenteeseen käytetyt moottorikelkkaurat, joiden liikenteen ohjaamisessa käytetään tieliikennelainsäädännössä tarkoitettuja liikenteenohjauslaitteita. Epäselväksi jää kuitenkin se, millä tavoin moottorikelkkatie käytännössä perustetaan tai lakkautetaan erityisesti urien osalta. Sovellettaanko uriin, jotka olisivat jatkossa moottorikelkkateitä, maastoliikennelain moottorikelkkareittejä koskevia säännöksiä? Tulisiko moottorikelkkatiet (myös urat) perustaa toimituksella tai muuten rekisteröidä (kiinteistörekisteri) niiden pysyvyyden varmistamiseksi? Uran osoittamista moottorikelkkatieksi ei tulisi jättää pelkän liikennemerkkin varaan, vaan moottorikelkkatie tulisi perustaa pysyvämmällä keinolla, kuten moottorikelkkareitit.
- Hallituksen esityksessä ei ole tehty vaikutusten arviointia suhteessa maastoliikennelakiin ja maastoliikenneasioihin. Tässä suhteessa ko. vaikutusten arviointi tulisi tehdä sekä huomioida mahdolliset ristiriidat ja muutostarpeet maastoliikennelain kanssa. Metsähallitus ei pidä nykyistä esitystä moottorikelkkatieksi erityisesti urien osalta käytännössä toimivana ilman selostusta maastoliikennelain muutostarpeista.
- Uuden lakiesityksen 146 §:n mukaan maastoajoneuvoista vain moottorikelkkaa saa käyttää tieksi luokiteltavalla moottorikelkkatiellä. Laissa tulisi kuitenkin huomioida tarkemmin myös muut tienkäyttäjät ja näiden mahdollisuudet/oikeudet käyttää moottorikelkkatietä. Saisivatko esim. koiravaljakot, hevosajoneuvot, kevytjoneuvot, muut maastoajoneuvot (teloilla varustellut mönkijät ja traktorit, joita ei ole rekisteröity moottorikelkoiksi) ajaa moottorikelkkateillä?
- Moottorikelkkatienpitäjän velvollisuudet ja vastuut (mm. ylläpito ja vahingonkorvaus) suhteessa maastoliikennelakiin (3. luku) ja tienkäyttäjiin tulisi todeta nimenomaisesti. Laajenevatko maastoliikennelain mukaisen moottorikelkkareitin pitäjän vastuut koskemaan myös moottorikelkkateitä eli siten myös tieksi jatkossa luokiteltavia uria?
- Moottorikelkkatien luvanvaraisuudesta ja/tai maksullisuudesta ilmoittava liikennemerkki/lisäkilpi: lakiin tulisi lisätä säännös maastoliikennetienkäyttäjän velvollisuudesta tarkistaa, milloin liikkumiseen vaaditaan erillinen lupa sekä muutoin mahdollistaa liikennemerkillä/lisäkilvellä sen osoittaminen, milloin kyse on *maksullisesta* moottorikelkkatiestä (osa nykyisestä urastosta) maastoliikennereitin maksuttomuusvaatimuksesta poiketen. Samoin maanomistajan olisi voitava osoittaa tietyn moottorikelkkatien *luvanvaraisuus* liikennemerkillä/lisäkilvellä.
- Maanomistajalla ei ole mahdollisuutta sulkea maastoliikennelain mukaisia moottorikelkkailureittejä, mutta maastoksi luettavan uran voi sulkea. Hallituksen esityksen perusteella jää kuitenkin epäselväksi, voisiko maanomistaja sulkea moottorikelkkatien (esim. maksulliset kelkkatieosuudet tai siltä osin kuin kyse on urista,

joista tulisi moottorikelkkateitä). Maanomistajalla tulisi olla mahdollisuus tien sulkemiseen tarvittaessa.

- Maastoajoneuvon kuljettaminen tiellä tulisi määritellä täsmällisemmin. Metsähallituksen esitys on, että tiellä saisi ajaa tilapäisesti yksilöidyssä kuljetus- tai työtehtävissä (esim. latukoneen kuljettaminen työkohteeseen).
- Auraamattomia metsäautoteitä olisi luontevaa käyttää moottorikelkkailuun, jonka vuoksi niitä olisi voitava tarvittaessa käyttää tienpitäjän suostumuksella moottorikelkkailuun tien ollessa lumipeitteinen. Tämän johdosta myös auraamattomat lumipeitteiset metsäautotiet vaativat tarkempaa määrittelyä: ovatko ne tietä vai maastoa.
- Moottorikelkkatien sijainnin osoittaminen: voiko moottorikelkkatie sijaita auraamattomalla metsäautotiellä, tien piennaralueella, tai kevyenliikenteen alikulussa? Nykyisellään ongelma reittien ja urien linjauksissa ja risteyksissä tiealueella.
- Lakiin tulisi lisätä siirtymäsäännös olemassa olevien moottorikelkkailureittien muuttamisesta moottorikelkkatieksi - säilyvätkö voimassa olevan maastoliikennelain kirjaukset?
- Lakiin tulisi lisätä siirtymäsäännös koskien lainsäädännön yhteensopivuutta maastoliikennelain kanssa eli noudatetaanko maastoliikennelain reittiä koskevia säännöksiä (maastoliikennelain 20 §, erityisesti ylläpito- ja vahingonkorvausvastuu) myös niillä moottorikelkkateillä, jotka olivat aikaisemmin uria.

Toisena, mahdollisesti selkeämpänä ja tarkoituksenmukaisempana vaihtoehtona Metsähallitus esittää, että pääosa maastoliikenteeseen liittyvistä asioista säänneltäisiin tieliikennelain sijaan maastoliikennelaissa, joka tulisi kokonaisuudessaan uudistaa lähivuosina. Tällöin tieliikennelaki ei asettaisi rajoitteita maastoliikennelain uudistamiselle ja ko. lakiin liittyviin käsitteisiin (esim. moottorikelkkatien käsite ja määritelmä, jota nykyinen maastoliikennelaki ei tunne). Mahdolliset tieliikennelain ja maastoliikennelain ristiriitaisuudet tulisi huomioida siirtymäsäännöksin siihen saakka, kunnes maastoliikennelaki on uudistettu.

Metsähallituksen erävalvontaan liittyvät esitykset

Metsähallituksessa toimii 12 virkasuhteista erätarkastajaa, joiden toimivallasta ja toimenkuvasta säädellään lailla Metsähallituksen erävalvonnasta 1157/2005. Erätarkastajalta vaaditaan poliisin koulutus ja perehtyneisyys erävalvontaan. Pääasiassa erätarkastajat valvovat metsästyksen, kalastuksen, maastoliikenteen ja luonnon yleisen virkistyskäytön lainmukaisuutta sekä luonnonvaraisten eläinten kohtelun laillisuutta.

Erävalvontaa toteutetaan pääasiassa yhdessä poliisin ja rajavartiolaitoksen henkilöstön kanssa. Erätarkastajat voivat valvontatehtävissään määrätä sakko- ja rikesakkovaatimuksia ja erätarkastajien käytössä ovat poliisin keskeiset tietojärjestelmät.

Erävalvonnan tehokkuuden ja laillisuuden takaamiseksi, viranomaisten voimavarojen tehokkaan käytön sekä erävalvontaan kuuluvien valvonnan odotusten turvaamiseksi erätarkastajille olisi tarpeen säätää toimivaltaa myös tieliikennelaissa sekä ottaa tämä huomioon lain valmistelutyössä.

Laki Metsähallituksen erävalvonnasta:

6 § Henkilöllisyyden selvittäminen ja oikeus kiinniottamiseen

Erätarkastajalla on erävalvontaan kuuluvassa yksittäisessä tehtävässä oikeus pysäyttää henkilö ja kulkuneuvo sekä saada tieto henkilön ja kulkuneuvossa olevien henkilöiden nimestä, henkilötunnuksesta tai, jos henkilötunnusta ei ole, syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä

paikasta, josta nämä ovat tavoitettavissa. Erätarkastajalla on oikeus ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta henkilöllisyyden selvittämiseksi tarpeellisia tietoja tai antaa todennäköisesti virheellisen tiedon. Oikeus kiinniottamiseen on myös silloin, kun kiinniottaminen on välttämätöntä erävalvontaa koskevien säännösten vakavan rikkomisen jatkamisen estämiseksi ja kiinniottaminen on tekoon nähden oikeasuhteinen pakkokeino.

8 § Ratti- ja vesiliikennejuopumusvalvonta

Jos erävalvontaan kuuluvan yksittäisen tehtävän yhteydessä henkilön käytöksen ja muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja tai se, joka ohjailee vesialusta tai toimii aluksessa sen kulun turvallisuuteen olennaisesti vaikuttavassa tehtävässä, on siinä määrin alkoholin vaikutuksen alainen, että hän voi vaarantaa yleistä turvallisuutta, erätarkastaja voi velvoittaa hänet suorittamaan puhalluskokeen.

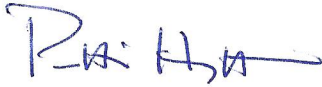
Muun muassa edellä mainittujen säännösten toimivallan, maastossa liikkumisen valvonnan turvaamiseksi maastossa ja erävalvontaan kuuluvassa laajuudessa myös tiealueella (mm. moottorikelkkatiet ja metsäautotiet) turvaamiseksi, tieliikennelakiin tulisi lisätä vähintään seuraavat seikat:

- 65 §: liikenteen ohjaajat; lisättävä rajavartiomiehen ja tullimiehen lisäksi Metsähallituksen erätarkastaja erävalvontatehtävässä (1157/2005).
- 93 §: suojakypärän käyttövelvollisuuspoikkeukset; virkatehtävässä käytettävän ajoneuvon kuljettajaa tai matkustajaa, jos käytössä on muu kuin tieliikenteeseen hyväksytty kypärä tai jos kypärä haittaa tehtävän suorittamista (mm. kypärättömän rattijuopon kuljettaminen pois maastosta).
- 156 §: muut valaisimet; 1 mom. mukaista sinistä varoitusvalaisinta saisi käyttää muuksi kuin hälytysajoneuvoksi luokiteltavassa poliisiajoneuvossa, tullin, rajavartiolaitoksen ja Metsähallituksen erätarkastajana ajoneuvossa (mm. yhteispartioinnin turvaamiseksi).
- 185 §: liikenteen valvonta; 1 mom. tulisi lisätä Metsähallituksen erätarkastajat omilla toimialoillaan (siten kuin erävalvontalaissa säädetään).
- 186 §: poikkeaminen; 2) ... lisätään erätarkastaja välttämättömissä erävalvontatehtävissä. (esim. tien tilapäinen sulkeminen rikoksen tutkinnan turvaamiseksi, maastoajoneuvon kuljettaminen tiealueella, etsintätehtävät).

Yllä mainittujen toimivaltuuksiin liittyvien säännösten lisäksi Metsähallitus esittää, että säännöstä maastoajoneuvon kuljettamisesta tiealueella tarkennettaisiin seuraavilta osin:

- 157 §: maastoajoneuvon kuljettaminen tiellä; tulisi harkita poikkeussäännöstä sallia kuljettaa maastoajoneuvoa tilapäisessä kuljetustehtävässä (esim. pienpuun kuljetus, metsästyssaaliin nouto, kaupallinen kalastus) tai työkoneneen siirtämiseen työkohteeseen vähäisellä tiellä (esim. latukone, lana) ja tien alittaminen kevyen liikenteen alikulkua käyttäen (sillan lisäksi).
- Myös moottorikelkkatien perustaminen tiealueelle tulisi olla mahdollista poikkeustapauksissa (esim. kevyen liikenteen väylän piennar, eritasoliittymä, vähäinen tie, lumipeitteinen metsäautotie).

Lisätietoja lausunnosta antavat lakimies Erik Mrena (puh. 0206 39 4678) ja ylitarkastaja Juha Ahonen puh. (040 646 4250).

Pentti Hyttinen
Pääjohtaja
Metsähallitus

TIEDOKSI:

- Ympäristöministeriö
- Maa- ja metsätalousministeriö